

Un lingüista diu que el mot 'Catalunya' ve dels 'catalauni'

Autor: Bel·lónides

Data de publicació: 01-07-2020

Giuliano Bonfante a l'any 1948 va escriure l'article titulat «Le nom de la Catalogne», on explica i defensa perquè, al seu parer, el terme 'Catalunya' prové del poble dels 'catalauni'. Article d'En Bel·lónides al seu blog "La història usurpada" del dia 11 de juny del 2020.

Pel prestigiós lingüista Giuliano Bonfante, el terme «Catalunya» prové dels «catalauni»

Giuliano Bonfante (Milà, 6 d'agost de 1904- Roma, 9 setembre 2005) fou un lingüista, romanista i hispanista italià, especialista en indoeuropeística i seguidor del mètode de la neolingüística. Fou professor de Lingüística Romànica a Espanya, a Suïssa i als Estats Units a Princeton, Chicago i Wisconsin. A l'estat nord-americà fou fundador de la International Linguistic Association. Es va jubilar com a professor de Glotologia a la Universitat de Gènova i a la de Torí. A Espanya, va fundar la revista Emérita. Va fer importants estudis sobre l'indoeuropeu i semàntica general.

El 1969 fou nomenat membre de l'«Accademia dei Lincei». Els seus estudis se centraren principalment en l'etrusc, l'hitita i el llatí. A més, féu diversos estudis sobre llengües romàniques, particularment el romanès. Alguns dels seus treballs els publicà conjuntament amb la seva filla, l'arqueòloga i etruscòloga Larissa Bonfante.

D'entre la seva producció acadèmica destaquen les següents obres: Della intonazione sillabica indoeuropea (Roma, 1930); I dialetti indoeuropei (Nàpols, 1931); Latini e Germani in Italia (Brescia, 1965); La dottrina neolinguistica (Torí, 1970); Studi romeni (Roma, 1973); The Etruscan language: an introduction (Nova York, 1983), amb Larissa Bonfante; La protopatria degli Slavi (Breslavia, 1984); Lingua e cultura degli Etruschi (1985); Grammatica latina: per le Scuole Medie Superiori (Milà, 1987); La lingua parlata in Orazio (1994); The origin of the Romance languages: stages in the development of Latin (1999, editat per Larissa Bonfante).

El terme 'Catalunya' deriva dels catalauni

L'investigador Jordi Castellà ens va advertir que Giuliano Bonfante, a la seva obra *Études celtiques*, publicada l'any 1948 hi va incloure l'article titulat «Le nom de la Catalogne», on explica i defensa perquè, al seu parer, el terme 'Catalunya' prové del poble dels 'catalauni'.

Segons el lingüista italià, alguns acadèmics creuen que Catalauni, un nom associat a la Gàl·lia belga pel testimoni d'alguns cronistes romans, és una síncope del terme Catuue-laune (Catuvellaune), que fa referència al poble britànic amb el qual s'identifica. Però Bonfante, no creu que calgui aquest complicat procés fonètic, atès que la identitat dels dos pobles no està més demostrada que la identitat dels dos noms. Els gals Catalauni sempre apareixen en la forma Catalauni o Catelauni (Catalaunicus, Catalaunensis, Cathalaunensis, Durocatelauni).

En aquest sentit, el lingüista alemany Alfred Holder ja va analitzar trenta vuit testimonis, entre monedes i textos, i en només un d'aquests es podia llegir, com a variant, el terme 'Catuellaunorum', al costat de 'Catalaunorum'.

De fet, el mateix nom modern de 'Chalons', més antigament 'Chaalons', que refereix a l'actual vila de 'Châlons-en-Champagne', prové fonèticament de 'Catalauni', com explica l'historiador Auguste Honoré Longnon, a la seva obra *Les noms de lieu de la France* (Els noms dels llocs de França) (Pag. 103, num. 412), i igualment, el país de 'Chalonge' prové de 'Catalaunicus', així com el de 'Châlonnais' prové de 'Catalaunensis', segons consta a l'obra de Gröber, titulada *Ueber Ursprung und Bedenlung der französ* (Orstnamen I, Pag 88).

Per Bonfante, el terme Catalauni es pot descompondre en la preposició cata- (del grec cata i de l'hitita cata) i en l'element -launo, que trobem als termes gàl·lics com ve-llauno-dunum, cassi-ue-llaunu-s, are-launu-m i també en el ja citat catu-ue-llauni britànic. Aquest -launo seria proper a l'antic nòrdic laun.

I, seguint aquest raonament, és del mateix nom Catalauni que, segons el lingüista italià, caldria fer venir el nom de Catalunya. Així, de Catalaunia, terme testimoniats en els documents llatins de l'edat mitjana, derivaria de manera regular, la forma francesa Catalogne, l'italiana Catalogna, la catalana Catalunya i la castellana Cataluña. Igual que de Gasconia provenen Gascunya o Gasconya o Gascuña; igual que de Bolonia provenen Bolunya o Bolonya o Boloña; igual que Colonia prové Colunya, etc.

Pel que fa al terme Cataluña, en espanyol, segons Bonfante, no és altra cosa que la forma catalana, que hauria estat castellanitzada en la seva ortografia.

La única dificultat fonètica que Bonfante veu en aquesta hipòtesi és la que trobem en la t conservada, que caldria esperar veure-la sonoritzada entre vocals. Però, segons el lingüista, sembla afectada d'una influència erudita, molt habitual en un topònim, tret que vulguem fer servir la hipòtesi, molt dubtosa, d'una intensitat inicial especial, com trobem en la forma italiana tòllero, provinent del llatí tolerō, o la d'un accent secundari [catalaunia], que a Bonfante no li sembla impossible en una paraula de quatre síl·labes.

Per tant, i resumint la hipòtesi de Giuliano Bonfante, una tribu del poble cèltic dels Catalauni hauria ocupat almenys una part de Catalunya i hauria donat el seu nom al país, on les traces de la invasió i del poblament cèltic, segons el prestigiós acadèmic, són indiscutibles. I en aquest punt, el lingüista afegeix, com a prova de la presència d'elements cèltics en l'actual llengua catalana, el següent: "citaré només com a prova els noms que, de la forma cèltica -dûnum, fan la forma catalana -dù, com ara els topònims Sebandunum, que passa a ser Salardú; Bisuldunum, que passa a ser Besalú; Virodunum, que passa a ser Verdú, etc'.

Bonfante: 'la deformació de Catalauni a Catalani és gairebé inevitable'

Per finalitzar, i després de totes aquestes disquisicions lingüístiques, Bonfante reconeix que només hi pot haver una crítica a la seva aproximació a aquesta qüestió i és la que deriva del fet que el nom de Catalaunia només és constatat a l'edat mitjana i que no sembla haver-hi rastre del poble dels catalauni durant l'antiguitat en aquest país, en referència a la Catalunya peninsular. Tanmateix, per Bonfante, això no hauria d'estranyar-nos ni hauria de ser un impediment per acceptar la tesi, atès que aquesta situació que trobem amb el mot català, també la trobem en una infinitat de topònims, de tots els països d'Europa, que només coneixem per la seva forma moderna i dels quals, malgrat tot, la seva etimologia és acceptada per evident.

Pel que fa a la tercera a que presenta la forma castellana Catalanos que, segons el lingüista, prové de Catalanos, Catalani, per intermediació del català mateix, s'explica, al seu entendre, per l'analogia dels topònims ibèrics: -anus, -ani, extremadament freqüents i típics a la Península Ibèrica, com veiem en els termes Accitani, Lusitani, Carpetani, Contestani, Edetani, etc. En aquest aspecte, explica que cal tenir en compte que el lingüista suís Jacob Wackernagel en comptà seixanta tres. I això que, segons Bonfante, s'oblidà de Lasculanus i als quals caldria afegir-hi, almenys, quatre exemples més de les Balears, dos de l'Aquitània i set de Sardenya.

I en aquest punt, Bonfante rebla: "Jo no conec pas, d'altra banda, noms de pobles ibèrics acabats en -auni, -oni o -oni. Per tant, la deformació de Catalauni (amb á tònica) a Catalani era gairebé inevitable."

Trobem per tant en la lingüística, de la mà d'un dels seus més prestigiosos exponents acadèmics, arguments de pes que confirmen allò que el sentit comú ja evidència, que Catalunya prové del poble gal-celta dels catalauni.

11 de juny del 2020

Bel·lònides/ Història usurpada

<https://historiausurada.blogspot.com/2020/06/El-prestigios-linguista-Giuliano-Bonfante-defensa-que-el-terme-Catalunya-prove-dels-catalauni.html>